

Dénesi Ildikó – Dr. Balogh Tamás
A birodalom tengeri bástyái – részletek

„Fegyverek Casementnek”

(A német hadvezetés diverzáns-akciókkal igyekezett megnehezíteni a britek dolgát, így többek között Írországból is támogatták a függetlenségi mozgalmat. A forradalmi felforgató-tevékenység, a „Revolutionierungspolitik” legsúlyosabb írországi megnyilvánulása a Sir Roger Casement vezetésével kibontakozott hűsvéti felkelést volt, amelyhez a norvég teherhajónak álcázott német LIBAU gőzös fedélzetén csempészték a fegyvereket).

05:00 órakor Spindler hadnagy a LIBAU parancsnoki hídjára ment, hogy leváltsa az éjjeli őrszolgálatos Düselmann első tisztet. Távcsovét ismét a szeméhez emelve körbe kémlelt, s ekkor végre meg is pillantott egy feléjük közeledő kisebb gőzöst, ám azon – a legnagyobb megrökönyödésére – az ír pilot-lobogó helyett a brit haditengerészeti lobogó lengett. . . A SETTER II 180 tonnás kis halászgőzös volt. A hozzá hasonlókat a háború kitörésekor tucatjával bérelte ki a brit kormány a helyi halászköztől, afféle őrhajónak, hogy azokkal felügyelje a brit partok számtalan öblét és folyótorkolatát. Ahogyan a parancsnok tekintete végigpásztázott a közeledő hajón, feltűnt, hogy a kormányállás mögött, kétoldalt elhelyezett mentőcsónakok nem valódiak.

- Egyszerű fém-álca mindkettő – dűnnyögte - alighanem gyorstüzelő ágyút takar. Maga mit gondol, Düselmann?

- Megállnak, uram! – Mutatott előre az első tiszt, s valóban, a SETTER a LIBAU-tól biztonságos messzeségben leállította a gépeit, s míg feléjük sodorta a lendület, a fedélzetén összegyűltek és a LIBAU irányába mutogattak a tisztjei.

- Haditanács? – ugratta az emberét Spindler, felismerve, hogy alighanem olyan hajósokkal van dolga, akik nem képzett haditengerészek. Túl sok ideje mindazonáltal nem maradt a merengésre, mert alig 5 perc elteltével a gőzöst újra elindították, s egyenesen a LIBAU felé tartott. Tett három kört biztonságos távolságban körülöttük, majd újra megállt. Az angolok ekkor újra tanakodni kezdtek, amit Spindler arra használt fel, hogy utasítást adjon a takaratlan fedélzeti raktárfedelek diszkrét lezárására, Düselmann pedig magához intette: - Akkor hát, játsszuk el, hogy másnapos norvég tengerészek vagyunk! A kabinomban leszek. – azzal tréfásan az első tisztjére kacsintott, majd elhagyta a hidat.

A britek csak jó háromnegyed óra múlva szedték össze a bátorságukat annyira, hogy 20 m-re megközelítsék a LIBAU-t. A SETTER fedélzetén ekkor megjelent egy alacsony, egyenruhás alak, s megafonnal átkiáltott:

- Honnan jöttök? – nincs válasz.

- Halló! Honnan jöttök? – semmi válasz.

- Mindenségit! Azt kérdeztem, honnan jöttök?

Düselmann végül hangosan visszakiáltott: - Jó reggelt!

- Ördög és pokol! Nem vagyok kíváncsi az udvariaskodásra! Azt akarom tudni, hogy honnan jöttök.

- Akkor hát előbb bizonyára be akar mutatkozni az úr. – válaszolt az első tiszt nyugodtan.

- Én vagyok ennek a hajónak a kapitánya. – jött a felelet. - Ön az AUD kapitánya?

- Nem. Én a másodtiszt vagyok. – felelte Düselmann, jól emlékezve, hogy a briteknél az első tiszt (a tiszték közül az első) a kapitány.

- Hol a kapitány?

- Csendesen! Alszik.

- Hát ébressze fel, jóember!

- Ébreszti az ördög. Bizony kinyúvaszt, ha felzavarom hajnalok hajnalán.

- Akkor hát én teszem meg. – kiáltotta az angol és a harag vöröse futotta el az arcát.

- Mármint azt, hogy kinyúvaszt? – kérdezte Düselmann fentről.

- Dehogy! Felmegyek és kitörlöm az álmat a kapitánya szeméből. Maga pedig megnézheti, hogyan csinálja ezt egy olyan hajó kapitánya, amely ő brit felsége szolgálatában áll.

- Azt biztosan megnézem. – mondta Düsselmann nevetve.

A SETTER a LIBAU oldala mellé siklott, de olyan alacsony volt, hogy a fedélzete több méterrel a LIBAU-é alatt feküdt, így a fedélzetén állókat a LIBAU hídjáról már nem lehetett látni sem. Egy idő után viszont az angol kapitány hangja hallatszott odalentről:

- Hogy menjek fel a hajó oldalán?

- Azt hittem, megmutatja, hogyan csinálja ezt egy olyan hajó kapitánya, amely ő brit felsége szolgálatában áll. – jött a lakonikus felelet, amelyet bizonyos szünet követett, mialatt nyilván azt találgatták odalent, hogy hogyan hidálhatnák át a két hajó fedélzete közti jelentős távolságot létra segítségével nélkül.

- Kérem, engedjen le egy létrát! – hangolta udvariasabbra a mondókáját az angol kapitány.

- Máris, a legnagyobb örömmel! – felelte Düsselmann – De előbb fel kell ébresztenem a legénységet. – mondta, majd látványos lassúsággal lekászálódott a hídról és végigcsoszogott a fedélzeten az orr irányába.

- Teringettét! Ez az átokfajzat nem normális! – hallatszott lenről a visszafojtott káromkodás. A SETTER máskülönbén állig felfegyverzett legénységének laikus jellegét a LIBAU tisztjei számára nyilvánvalóvá tette az, hogy az angolok látszólag teljesen elfeledkeztek arról a lehetőségről, hogy a fegyvereikkel szerezzenek érvényt a kérésüknek. Spindler biztosra vette, hogy még csak nem is tartalékosok, inkább a halászhajó eredeti polgári személyzetének a tagjai lehetnek, akiknek hirtelen pisztolyokat és puskát nyomtak a kezébe.

Elég hosszú idő telt el, mire Düsselmann visszatért néhány emberével, s akkor aztán leeresztették a kötélhágcsót, amelyen nagy dérrrel-durrall felkapaszzkodott Robert Moon, a SETTER II kapitánya néhány embere kíséretében.

- Na! Hol van hát a kapitánya? – kérdezte.

- Ne olyan hangosan, ember! – kérlelte Düsselmann. – Ha felébreszti ezt a kapitányt, bizony megemlegeti. Ő a legrettegettebb tengeri ördög egész Norvégiában.

- Csakhogy nekem sürgős beszédem van vele, úgyhogy kísérjen hozzá.

- Ahogy akarja – felelt Düsselmann – de maga megy előre!

- Nem. Maga megy elöl. – hangzott az ellentmondást nem tűrő utasítás.

Spindler, aki a híd alatti kabinjából jól hallotta első tisztje handabandázását és közben jót mulatott rajta, ekkorra már teljesen felkészült a hivatlan vendégek fogadására: a fali fogason függő kardját és egyenruháját a törölközője mögé rejtette, ágya alól előhúzta a whiskey-s ládát, s látványosan kiemelte belőle a félig telt üvegeket, amelyeket festői összevisszaságban elrendezett az ágya körül, végül összekócolta a haját, levette a mellényét és a nadrágszíjját. Ekkor kopogtattak. Először csak halkán, majd egyre határozottabban, végül már sűrűtőn.

Spindler, mint, aki mély álomból ébred, összefüggéstelenül válaszolt. Az odakintről rövid pusmogást követően ismétlődő kopogásnak engedelmeskedve végül nagy zajt csapva – mint, aki éppen feltápáskodik az ágyból – az ajtóhoz ment és kinyitotta.

- A fenébe is! Mit jelentsen ez az örült kopogtatás az éjszaka közepén? – kiáltott az előre eltervezett keleti alnémet dialektusban Spindler a tőle telhető legmélyebb hangon, hogy hitelt adjon Düsselmann személyét illető korábbi közléseinek.

- Jó reggelt uram! Igazán sajnálom, hogy kellemetlenséget okozok ezen a kora reggeli órán. – köszöntötte angol kollégája, hátra lépve egyet a nyitott ajtóból, miközben a jobbát kurtán a sapkájához emelte, a baljában pedig egy pisztolyt szorongatott, amely olyan öreg volt, hogy Spindler esküdni mert volna rá, hogy Nelson korából való.

- Ha beszélni akar velem, akkor várjon, amíg felöltözök. – mordult rá immár angolul Spindler, majd becsapta az ajtót a brit orra előtt.

- Norvégiában így viselkedí az összes kapitány? – hallatszott az ajtó mögül a britek kérdése.

- Csak annyit mondhatok, hogy ez itt olyan, akár egy tatár. - felelt Düsselmann, miközben a szalonba tessékelt a vendéget.

„Hipper halállovaglása”

(Az 1916. május 31.-június.1. között lefolyt jütlandi tengeri ütközetnek az a május 31-én 19:15-19:25 közötti szakasza, amikor a német flottát vezénylő Reinhard Scheer tengernagy utasítást adott Hipper tengernagy csatacirkáló-rajának arra, hogy egyedül tartóztassák fel a brit fő erőket, amíg a német flotta-*zöm* eredményesen elszakadhat a brit csatahajóktól és megkezdheti a visszavonulást).

A Reinhard Scheer által elrendelt újabb forduló alatt azonban a német flotta ismét heves brit ellentámadást szenvedett el. A tengernagy ekkor kockázatos parancsot adott: A *Seydlitz*, a *Von der Tann*, a *Moltke* és a *Derfflinger* induljon neki teljes gőzzel a brit flottának, hogy, ha nem is bonthatja meg a formációjukat, de legalább nyerjenek időt, amíg a főerők elszakadnak! Öngyilkos parancs volt. Az akkor már több esetben súlyosan sérült csatacirkálók, olyanok voltak, mint III. Napóleon vérző nehézlovassága Sedannál... - „Ahol a birodalom született”- morfondírozott Hipper, amikor megkapta a zászlóshajóról a parancsot. Azonnal a vértés franciákra gondolt, akiket Antor Werner 1 700 m²-es körképén látott fiatal korában, Berlinben, az Alexanderplatzon, a Siegeseule tövében kialakított rotundában, ahol a hatalmas panoráma közepébe lépve képzeletben máris ott járt a csatatéren. Bár a festmény hivatalos címe az volt, hogy „az 1870. szeptember 1-én megvívott Sedani ütközet”, senki sem emlegette ez a lehetetlenül hosszú nevet. Mindenki csak úgy hívta: „a csata, ahol a birodalom született”. Most eszébe jutottak az I. Napóleon Grande Arméejából örökölt vértések, a régi Gárda, amely inkább meghal, de meg nem adja magát, a kimeredt szemmel vágató, csatáros lovak és halálra vált, szigorú arcú lovasaik, akik a halált megvetve rontottak a porosz tüzéség vonalainak. Zsenge ifjúkorától kezdve valahogyan mindig tudta, érezte, hogy egyszer neki is ez lesz a végzete. Ez a feladata. Ezért él. Ezért német. Bele kell vágatnia a csata sűrűjébe, teljes reménytelenséggel... akár az apokalipszis lovasai.

Seydlitz: nevét Friedrich Wilhelm von Seydlitz porosz lovassági tábornok után kapta. Jelmondata: *Alle voran!* (Mindenki előre!) Számos újítást vezetett be építésénél és jóval nagyobb volt elődeinél.

Von der Tann: nevét Ludwig von der Tann-Rathsamhausen bajor hadvezérről kapta. Az első gőzturbinával meghajtott német hadihajóként állt hadrendbe.

Derfflinger: nevét Georg von Derfflinger brandenburgi tábornagy, a Harmincéves Háború egyik jeles hőse után kapta. Nagyobb, erősebb, halálosabb mind tüzérő, mind páncélvédettség tekintetében, mint elődei.

Moltke: nevét Helmuth Karl Bernhard von Moltke tábornagy után kapta. A német csatacirkálók közül másodikként állt hadrendbe. Megnövelt páncélvédettség, eggyel több lövegtorony.

S a *Lützow*: nevét Ludwig Adolf Wilhelm von Lützow, a napóleoni háborúk generálisa után kapta, a Derfflinger-osztály második hajója volt. Olyan a csatahajók között, akár egy tigris, igazi nagymacska.

Mind itt voltak. – A német történelem színe-java. – gondolta Hipper. S most úgy vonultak ott – hosszú sorban mögötte a sebzett páncélos kolosszusok – mintha mindez az ő öröksége volna, mintha az ősei kísérték volna. Mintha a viking temetési menet kántálását hallotta volna, ahogy az utolsó csatáról énekelnek: „Íme, látom Atyám és Anyám. Íme látom fivéreim és nővéreim. Íme, magam előtt látom minden őszám az idők kezdetétől. Mind hívnak engem, hogy bátran kövessem én is őket. A nagy Valhallába, hol a hősök örökké élnek.”

– Az utolsó csata. – gondolta – Könnyen meglehet, hogy az lesz.

Egyik hajója sem volt már sértetlen. Ugyan mind úszóképes volt és tette a dolgát, de a Lützowot csak az utolsó háromnegyed órában négy súlyos találat érte. A nap állása most a briteknek kedvezett, akik vakmerőn 12 000 méterre csökkentették a távolságot, s még tovább jöttek, egyre közelebb.

– Bátran meghalni egy bátor ellenséggel szemben, igazán jó halál. Már, ha feltétlenül meg kell halni... - morfondírozott Hipper.

– 19 óra 10 perc. – jegyezze fel a naplóba – diktálta nyugodt hangon, majd újra a törzskarához fordult:

– Uraim! Megtesszük, amit tudunk. Kárjelentést!

– Két találat a felépítményen, kettő a vízvonalon, a hajó jobb oldalán. Vízbetörés a fedélközben

– Akkor hamarosan lábat mosunk... A hajó a sérülései miatt nem állhat az élre. A Derfflinger vegye át a vezetést! – adta ki Hipper a parancsot. – Mi állunk hátra. Feladat a folyamatos tűztámogatás.

– A König irányt vált. Új irány, dél 87 fok kelet – hullott a figyelő hangja a hídra.

– Eljött az idő. Csatacirkálók, előre!

„Blitzkatarrh”

(Az első világháború végén kitört influenza-járvány a frontokon elszenvedett vereségnél is súlyosabban érintette a harcoló feleket. A kór bénító hatása egykettőre kibontakozott és a haditengerészet egységeit sem kerülte el.)

A hajókon tombolt a járvány. A városokban kiáltványok mindenütt, melyek az egészségügyben dolgozók feladatairól szólnak: minden közegészségügyi, közkórházi, katonai egészségügyi és köztisztasági munkás, orvos, ápoló folytassa munkáját, tartsa kötelességének, hogy munkájával támogassa a Német Nép küzdelmeit.

S mivel védekezhetek? Az arc eltakarásával, Aszpirinrel és karanténnal. A frontról hazatérő katonák körében érdekes mód enyhébb tünetekkel vagy kevesebb halálozással zajlott le, mint a most kivezényelt, fiatalemberek körében. A tüneteim eleinte közönséges influenza tüneteivel megegyező képet mutattak. Leggyakrabban rossz közérzet, fáradtság, fejfájás dominált. Ehhez társult a végtagfájdalom, majd megjelent a száraz, szaggatott köhögés, étvágytalanság, gyomorproblémák. Ha fellépett az izzadás, magas láz, tüdőgyulladás, a diagnózis egyértelművé vált. Erich döbbenetesen szembesült azzal, hogy a járvány immáron világméretűvé vált. A hajóorvos igyekezett tájékoztatni ennek kialakulásáról.

- Nézze parancsnok úr háború van. A csapatok mozgósítása, a katonák gyors mozgása melegegya a fertőzés terjedésének. Az egészségügy korlátozottan, de még működik, az ellátás azonban akadozik. Mi itt mindent elkövetünk.

- A nyilvános helyeket fertőtlenítik?

Az orvos elsápadt. A kérdés jogos, és az ő némasága megadta a választ. Erich fáradtan leült az asztala mögé és helyetl kínálta a doktort.

- Nincs elegendő munkaerő sem felszerelés a kezelésekhöz parancsnok úr. A városban is nehézkés az ellátás. A mechanikus eszközpark, a gép ventiláció, hisz tudja jól ön is, nem elegendő.

- A napi esetszám?

Az orvos tehetetlenül ingatta fejét.

- Olyan magas, hogy nem bírunk lépést tartani vele. Egyes hajókon olyan sok a beteg, hogy a hajó tetlenül vesztegel. Nincs elég gyógyszerünk sem. Hallotta, hogyan nevezi a sajtó?

- Igen. Huszonnégy órás betegségnek.

- Úgy vélem, ez mindent elmond parancsnok úr. A reggel még egészséges ember, estére halott. Magas láz, vérzéses tüdőgyulladás. Egy ember megfertőzhet huszont vagy akár száz másikat. Egész családok is odavesztek már. Berlieni kollégáim tudni vélik, hogy már a Föld teljes lakosságát érinti, nincs földrész vagy eldugott település, ahol ne jelentkezett volna. Új-Zélandtól egészen a sarkkörig jelen van. Bizony – bólogatott – még az eszkimók körében is.

- Mi itt mit tehetünk?

- A legújabb szabályok a réteges öltözködésre hívják fel a figyelmet. Országszerte bezárták az iskolákat. A tengerészeket nem engedhetik ki a partra, noha a vendéglőket és a kávéházakat kötelezték a záróra utáni fertőtlenítőszeres padló felmosásra. Tudok arról, hogy Budapesten, Magyarország fővárosában elzárják éjjelre a vizet. De nálunk még nincs ilyen rendelet.

- A közlekedésünk? Ezidáig zavartalanul utaztunk.

- Már dolgoznak ezen is. Mindenről tájékoztatnak minket, így hamarosan utas korlátozás lép érvénybe.

- Maga mit tanácsol főorvos úr? Mi mit teyünk?

Az orvos széttárta kezét.

- Csak ugyanazt mondhatom, amit a kollégáim. Ne érintkezzenek, ne fogjanak kezét. Fedjék el az arcukat, orrukat textilmaszkkal. Ne köpdössenek az utcán. És könyörgöm ne higgyenek a sarlatánok csodaszereinek! Semmiféle fahéjas, boros, marhahúsleveses kutyulék nem védi meg ettől a járványtól.